

мо замінити на норматив покриття ліквідності (LCR), а короткострокової ліквідності (Н6) — на показник чистого стабільного фінансування (NSFR).

Запропоновані Базельським комітетом стандарти ліквідності почнуть впроваджуватися через кілька років, однак підготовку до їх упровадження в Україні необхідно розпочинати вже сьогодні.

Література

- 3
1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: затверджена постановою правління національного банку України від 28.08.2001 № 368.
2. *Тавасиев А. М.* Банковское дело: управление кредитной организацией: Учеб. пособие. — М.: Дашков и Ко, 2009.
3. Международные стандарты по оценке риска ликвидности, стандартам и мониторингу / Базельский комитет банковского надзора, декабрь 2009.
4. *Акимов О. М.* Новые стандарты ликвидности Базельского комитета и перспективы их применения в России // Банковское дело. — 2011. — № 4. — 2011. — С. 12—16.
5. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. Basel Committee on Banking Supervision. 2010.
6. *Акимов О. М.* Ликвидность под надзором: новые инициативы Базельского комитета // Банковское дело. — 2010. — № 8. — С. 40—44.

Статтю подано до редакції 18.04.11 р.

УДК 330.341.1:336.5

С. О. Коваленко,
викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Статья посвящена исследованию государственного регулирования финансового обеспечения инновационного развития Украины.

The article deals with government regulation of financing innovative progress of Ukraine. It focuses on Ukrainian reality and foreign experience.

Стаття присвячена дослідженню державному регулюванню фінансового забезпечення інноваційного розвитку України.

Ключевые слова: инновационное развитие, государственное регулирование, финансовое обеспечение, инвестиционная компания, венчурный фонд.

Key words: innovative progress, government regulation, financial provision, investment company, venture fund.

Ключові слова: інноваційний розвиток, державне регулювання, фінансове забезпечення, інвестиційна компанія, венчурний фонд.

На сучасному етапі розвитку економіки України інноваційні процеси викликають посилену увагу з боку як закордонних, так і вітчизняних науковців. Збереження та подальший розвиток суб'єктів господарювання в умовах обмеженості ресурсів, глобалізації світової економіки, нерозривно пов'язаної з транснаціоналізацією, посиленням конкурентної боротьби, взаємопроникненням технологій і капіталів, зумовлює впровадження інновацій. Проте проблема інноваційного розвитку — це проблема не окремих підприємств чи галузей, а проблема всієї держави.

З огляду на це, багаторічна практика інноваційного розвитку підприємств в умовах формування економіки знань як у розвинутих країнах, так і в Україні, безсумнівно довела, що

без державного регулювання, організаційно-правової і фінансової допомоги з боку держави такий розвиток буде неефективним і не відповідатиме вимогам прискорення сучасного етапу науково-технічного прогресу. Досвід розвинутих країн свідчить, що ефективність державної інноваційної політики в цілому визначає конкурентоспроможність національної економіки. До 90 % приросту валового продукту забезпечується за рахунок впровадження нових технологій. Однак незважаючи на ту вирішальну роль, яку відіграють інновації в економічному зростанні та в економіці загалом, інноваційні процеси стримуються цілою низкою організаційних, фінансових і правових чинників, а сама українська економіка продовжує базуватись на сировинному та низькотехнологічному устрої. Ці реалії вітчизняної економіки сьогодення неможливо подолати без активізації інноваційної діяльності на державному рівні.

Інноваційні процеси в економіці викликають останнім часом посилену увагу з боку як закордонних, так і вітчизняних науковців. Про це свідчить значна кількість праць з даного питання. Деякі загальні риси інноваційних процесів у кінці ХХ ст. виділені Н. Івановою. Значний вклад у дослідження сутності інноваційної діяльності та шляхів її активізації в Україні внесли А. Поручник, Л. Антонюк, В. Савчук та ін. Окремі аспекти зарубіжного досвіду інноваційної діяльності досліджено П. Папенчуком, В. Івановим, С. Ропером та ін. На жаль, питання, пов'язані із зазначеною тематикою на державному рівні, не знайшли достатнього відображення в наукових працях. Перспективи та проблеми, пов'язані з державним фінансуванням інновацій потребують подальших розробок методологічного та організаційного забезпечення.

Мета дослідження — проаналізувати організаційно-правові, фінансові й економічні аспекти функціонування системи державного регулювання інноваційної діяльності підприємств і розробка пропозицій щодо суттєвого зростання впливу держави на цей процес.

Проведений аналіз у галузі державної підтримки інноваційного розвитку показує, що в Україні в основному розроблено організаційно-економічні і правові засади державного регулювання інноваційного розвитку.

Курс на розвиток економіки України за інноваційною моделлю був проголошений в Угоді про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною, яка набула чинності 1 березня 1998 року й у Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженій Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615/1998 [6]. Таким чином, пріоритетним напрямом розвитком для України стає саме створення та розповсюдження інновацій, розвиток наукових, економічних і законодавчих засад становлення інноваційної моделі розвитку, що сприятиме підвищенню статусу держави на міжнародній арені.

Основним законом, що регламентує інноваційну діяльність в Україні, є Закон України «Про інноваційну діяльність» [2]. Крім цього закону, вітчизняне законодавство у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України, законах України «Про інвестиційну діяльність» [1], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3], «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки» [4], «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [5] та інших законах України, які регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Проте, не дивлячись на в основному розроблений в організаційно-правовому відношенні механізм державного регулювання інноваційної діяльності в країні, його функціонування не є ефективним, про що свідчить стан інноваційної діяльності як на рівні економіки країни, так і на рівні окремих галузей, регіонів, підприємств.

У результаті дослідження механізму державного регулювання інноваційного розвитку підприємств виявлено, що інноваційна інфраструктура в країні є функціонально неповною, недостатньо розвинутою. Вона не охоплює системно і комплексно всі ланки та етапи інноваційного процесу, особливо на рівні підприємств. Доволі гострим є питання фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Джерелами фінансування інновацій в Україні є Державний бюджет, власні кошти підприємств і організацій, інвестиційні вкладення, кредити, гранти, венчурне фінансування. Згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» видатки Державного бюджету на науку мають становити 1,7 % ВВП, однак фактично цей рівень майже недосяжний (рисунок) [11, с. 81—84].

Позитивна тенденція спостерігалася у січні-вересні 2008 року. Загальні витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт зросли (у порівняних цінах) на 27,0 % проти відповідного періоду минулого року, а фінансування загального обсягу витрат за рахунок Державного бюджету збільшилося на 27,7 % [14]. Однак суб'єкти наукової і науково-технічної

діяльності мають розподіляти виділені кошти між базовим і програмно-цільовим бюджетним фінансуванням, куди входять і найголовніші для інноваційного зростання фундаментальні дослідження [14].

Закони про Державний бюджет України на 2009 рік протягом останніх років зупиняють дію норм законів України щодо фінансового забезпечення наукової, науково-технічної та освітянської сфер і, що дуже важливо, щодо створення пільгових умов для розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Не виконуються положення Указу Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» [7] в частині спрямування не менше 10 % коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, які мають стратегічне значення.

Низькими залишаються обсяги державного замовлення на новітні технології, які щорічно становлять лише близько 1 % бюджетного фінансування наукової сфери. Це також не стимулює наукові організації розробляти такі наукові технології, а підприємства — впроваджувати їх з метою розвитку власного інноваційного потенціалу [12, с. 48].

Потребує активізації грантове фінансування як фундаментальних досліджень, так і інших стадій інноваційного процесу чи комплексного фінансового забезпечення створення і комерціалізації інновацій. Загалом грантова система фінансування в Україні зводиться до надання пільгових кредитів на реалізацію інноваційних та інвестиційних проектів на конкурентній основі. У проекті розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи» зазначається, що за минулі 15 років через непослідовність державної політики щодо підтримки наукової та науково-технічної сфери та активну діяльність деяких фондів, організацій і програм (зокрема, Фонд Дж. Сороса, Український науково-технологічний центр, п'ята та шоста рамкові програми тощо) відбулося суттєве «вимивання» на користь інших країн носіїв нових знань українського походження та, особливо, здобутих ними результатів [6]. Отже, можна констатувати, що в Україні дотепер немає чіткої схеми й умов отримання грантів, їх координації, моніторингу та інституційного забезпечення.

Недостатнє фінансування Загальнодержавної комплексної програми розвитку високих наукоємних технологій не дозволяє ефективно використовувати нові методи фінансування проектів програми, згідно з якими держава має надавати фінансову підтримку в розмірі до 30 % вартості проекту [12, с. 48].

Низькою є і частка такого джерела фінансування інноваційної діяльності, як кредитування. Висока ризикованість кредитування інноваційних проектів орієнтує банки на короткострокові (рідше — середньострокові) кредити.

За результатами досліджень Світового і бізнесового клімату, Україна у 2004 році втратила 20 позицій у загальному рейтингу і навіть не увійшла до 100 країн з найсприятливішими умовами для підприємництва. Наша країна має один з найважливіших показників серед розвинених країн світу та СНД щодо розміщення прямих іноземних інвестицій, які визначаються рівнем технологічного прогресу, лібералізації зовнішньоекономічних відносин і корпоративними стратегіями, а саме 185 дол. США на одного громадянина (наприклад, у Латвії цей показник становить 1165 дол. США) та посідає 141 місце щодо захисту інвесторів [9, с. 35].

Світова практика доводить вищу ефективність венчурного фінансування порівняно з традиційним. Для порівняння Європейський інвестиційний фонд (EIF), утворений для підтримки і розвитку венчурного капіталу країн-членів ЄС, оперує ресурсом понад 5 млрд євро, який спрямовується здебільшого на фінансування інновацій. На відміну від США та європейських країн, за словами директора Департаменту інституційного розвитку ринку капіталу та корпоративного управління Державного агентства України з інвестицій та інновацій Р. Лукача, в Україні більшість активів венчурних фондів, які оцінюються в суму понад 45 млрд грн, інвестується у будівельні проекти, ризиковані операції із земельними ділянками, і дуже рідко — в інновації. До того ж несформоване венчурне середовище примушує венчурні фонди, які діють в Україні, надавати кошти через кредити.

Однак сьогодні спостерігаються і позитивні зрушення у сфері державних заходів щодо регулювання венчурного фінансування в Україні. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2008 року № 447 затверджено Державну цільову економічну програму «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009—2013 роки, яка передбачає утворен-

ня венчурних фондів інвестування інноваційної діяльності за рахунок недержавних коштів і комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ у регіонах за кошти місцевих бюджетів [9, с. 35].

З метою визначення засад функціонування венчурних фондів, було розроблено проекти Законів України «Про венчурні фонди інноваційного розвитку» та «Про венчурні інвестиційні компанії». У ньому зазначено, що венчурна інвестиційна компанія інноваційного розвитку здійснює інвестування щодо наступних об'єктів інноваційної діяльності: інноваційні програми і проекти; нові знання та інтелектуальні продукти; виробниче обладнання та процеси; інфраструктура виробництва та підприємництва». Це надасть можливість чітко визначати напрями інвестування таких компаній і здійснювати контроль за їхньою діяльністю.

Щодо інших джерел фінансового забезпечення інноваційного розвитку, то одним із них може стати лізинг високотехнологічного обладнання для здійснення наукових досліджень [9, с. 36].

Важливою проблемою є повільне формування в економіці України сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції, а також інфраструктури інноваційної діяльності, що стимулює підприємства виходити на ринок зі своєю новою продукцією. Недостатньою є підтримка з боку держави вітчизняних експортерів інноваційної продукції в умовах безкомпромісної конкуренції на світовому ринку високотехнологічних товарів і послуг [12, с. 48—49].

Базове законодавство щодо формування і розвитку національної інноваційної системи певною мірою створено, але його практичне застосування стримується недостатньою інфраструктурою, нерозвинутою системою інноваційного менеджменту, явно недостатнім захистом прав інтелектуальної власності це призводить до того, що у багато разів скоротилося число поданих винаходів і раціоналізаторських пропозицій (кількість винахідників і раціоналізаторів порівняно з 1991 роком скоротилася більш як у 20 разів), а ті, що розроблені, не впроваджуються на виробництві [12, с. 49].

На фоні загострення проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств (особливо в умовах економічної кризи у 2008—2009 роках) на її розвиток негативно вплинула практика скасування податкових і митних пільг для суб'єктів інноваційної діяльності, які було передбачено Законом України «Про інноваційну діяльність» [2], а також пільг, які надавалися інноваційним проектам відповідно до положень Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [5].

Зважаючи на в сукупності наведені вище проблеми, які мають місце у вітчизняній інноваційній системі, можна спрогнозувати, що наша країна вже через 3—4 роки зіткнеться з дуже серйозною проблемою не тільки неспроможності за допомогою національного науково-технічного потенціалу забезпечити її потреби, але й стримати зарубіжні технології [12, с. 50].

Так як проблема розвитку hi-tech в Україні набуває особливої гостроти, то для її вирішення варто запозичити досвід розвинутих країн світу.

Розглянемо загальні засади інноваційної політики у Європейському Союзі (далі — ЄС).

Сьогодні у ЄС продовжує формуватись інноваційна економіка, у якій наука та знання стають передумовою для розвитку технологій, що впливають на економічний розвиток. Головними характеристиками економіки ЄС виступають інтелектуалізація та інформатизація, які є похідними від науки і науково-технічного прогресу. Ще однією рисою, яка визначає розвиток країн — членів ЄС, є виникнення сектора у господарській структурі, представленого високотехнологічними галузями, що виробляють інформацію та знання [8, с. 85]. Зважаючи на такі тенденції соціально-економічного розвитку, у другій половині 1990-х рр. уряди майже всіх західноєвропейських країн прийняли програми стимулювання інноваційної діяльності, спрямовані насамперед поширення нововведень. Одне з основних місць у реалізації цих програм зайняли інституціональні зміни. Було розпочато формування структурних елементів і механізмів здійснення інноваційної політики. Незважаючи на певні національні розходження в підходах, можна виділити три зазначених аспекти:

Утворення нових адміністративних структур, заснованих на системному характері інновацій. Ряд країн (Великобританія, Німеччина) змінили функції міністерств чи створили нові міністерства, що займаються питаннями інноваційної політики. У Фінляндії очолювана прем'єр-міністром Рада наукової і технологічної політики, а також за виконання інноваційної програми (PROINOV — the Integrated Programme for Innovation). Внесені також зміни в ме-

ханізми координації: створено нові координуючі органи (інноваційні ради), а до компетенції вже існуючих наукових рад включені питання інноваційної діяльності.

Визнання на урядовому рівні інновацій є життєво важливим фактором економічного розвитку, проведення широкої урядової кампанії з проблем нововведень, активізації діалогу між науковим співтовариством, промисловістю і громадськістю. Практика проведення інформаційних компаній поширена у Великобританії і Німеччині. В Іспанії створено Форум інформаційного суспільства, однією з головних задач якого є стимулювання координації діяльності уряду і різних промислових і громадських організацій при розробці Національного плану дій зі створення інформаційного суспільства.

Використання нового механізму прогнозування і вироблення пріоритетів «Передбачення» («Foresight») для формування національної інноваційної стратегії. Його мета — визначити стратегічні напрямки досліджень та інновацій, необхідні для підвищення конкурентоздатності країни. Заходи щодо координації проведені також на рівні ЄС. У Європейській раді в 2002 р. відбулося об'єднання Рад з внутрішнього ринку і промисловості і дослідницьких рад у Раду з конкурентоздатності. У рамках Єврокомісії проходять регулярні зустрічі Групи комісарів із проблем росту, конкурентоздатності, зайнятості і стійкого розвитку. Велике значення для координації національних інноваційних політик мають заходи ЄС по збиранню, аналізу, оцінці і поширенню інформації про стан інноваційної політики, у тому числі: 1) тренди інновацій у Європі (the Trend Chart on Innovation in Europe) — поширення успішних прикладів інноваційної політики; 2) Європейський інноваційний таблоїд (the European Innovation Scoreboard) — щорічні дані про стан науки, техніки, інноваційну активність компаній та інноваційне середовище; 3) спеціальні обстеження конкретних аспектів інноваційної політики, включаючи ставлення компаній до нововведень — Іннобарометр (the Innobarometer); 4) діяльність електронної служби інформації ЄС з НДДКР та інноваційної політики CORDIS, у рамках якої надаються також відомості про можливості використання результатів робіт із проектів ЄС (Technology Marketplace). Усі ці інформаційні заходи виходять за рамки програм НДДКР, що фінансуються з фондів ЄС, і охоплюють всю інноваційну діяльність країн Західної і Центральної Європи [8, с. 91—92].

Радою Європи на засіданні у Барселоні було вирішено до 2010 р. збільшити загальний рівень інвестицій у сферу досліджень до 3 % від ВВП, при цьому дві третини від цих витрат мають бути приватними. Це дозволить європейським країнам наздогнати за інформаційним рівнем економіки головних конкурентів — США та Японію [10, с. 36].

Іншим типовим прикладом стимулювання інноваційного розвитку є США, де законодавчо визначено, що пенсійні фонди повинні інвестувати принаймні 15 % доходів у практичну економічну діяльність, це створює умови для потужного фінансування венчурних фондів.

У розвинутих країнах прямі державні витрати на наукові інноваційні проекти становлять 1,6—3,7 % від ВВП. Крім прямого державного фінансування в розвинених країнах використовується цілий арсенал методів і фінансово-кредитних інструментів для підтримки інноваційного напрямку розвитку економіки. Ефективною формою такого спрямування стало гарантування державних позик.

У ФРН ще у 1948 р. було створено банк кредитних гарантій для управління грошовими коштами, які надійшли за планом Маршалла на відновлення Європи. Сьогодні цей банк є одним із провідних у Німеччині і об'єднує 24 регіональні установи. За час існування ця система надала малим і середнім підприємствам понад 100 тис. Гарантій на загальну суму 10 млрд марок. Завдяки гарантіям реалізовано комерційних кредитів, лізингових контрактів і венчурного фінансування на суму 14 млрд марок [7, с. 18].

У Канаді діє понад 200 місцевих центрів розвитку, які гарантують повернення позик малими підприємствами в сумі до 75 тис. дол. США. У Франції для гарантування позик малому підприємству створено спеціальні заклади товариства взаємного поручительства, діяльність яких спрямовує та координує єдиний державний центр. У Великій Британії діє «Програма гарантованої позики» [7, с. 18].

Ще одним важливим методом фінансової допомоги держави є пільгове кредитування інноваційного підприємництва. У Франції поширені два види пільгових позик: позики, які повертають у разі успіху; позики з пільговими процентами. В Японії позики на пільгових умовах з метою стимулювання малих підприємств надають для виконання таких проектів, як розробка нової технології та нових видів продукції; сприяння технічній і виробничій кооперації підприємств малого бізнесу; відродження дрібних підприємств у загальному контексті розвитку економіки окремих регіонів тощо [8, с. 360].

Використовуються також різноманітні податкові пільги щодо стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). У Японії промислові компанії мають право зменшення податку на прибуток у розмірі 7 % інвестицій у передову техніку та технології. У Канаді аналогічна знижка коливається від 7 % до 20 % [10, с. 36—38].

У США компанії можуть вираховувати з податку на прибуток до 20 % їхніх витрат на дослідження і експерименти, але тільки для діяльності, що здійснюється у цій країні. При цьому беруться до уваги тільки експериментальні та лабораторні витрати, спрямовані на розробку або вдосконалення продукції, яка безпосередньо пов'язана зі сферою діяльності конкретного платника податків — того, який хоче користуватися пільгою [13, с. 229].

Провідні позиції у фінансовому забезпеченні інноваційної діяльності в ЄС належать банківському кредитуванню. Пояснюється така ситуація, по-перше, роллю банків в економічному житті країни; по-друге, посиленням фінансової конкуренції банків на відповідних ринкових сегментах; по-третє, тим, що європейські комерційні банки здійснюють оперативне переміщення ресурсів між галузями, надаючи високоліквідні ресурси (грошові кошти) потенційним інвесторам [10, с. 38].

Не менш важливими є механізми, пов'язані з податком на прибуток підприємств, які можуть запроваджуватись у вигляді податкового списання (зменшення оподаткованого доходу), або податкового кредиту (зменшення суми податкового зобов'язання). В Австрії, Бельгії, Норвегії, Італії, Португалії, США, Угорщині запроваджені податкові знижки, обсяг яких визначається як певний відсоток від обсягу витрат підприємства на ДІР у поточному році [10, с. 39].

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що в Україні існують такі проблеми інноваційної інфраструктури:

- невідповідність рівня видатків Державного бюджету на науку законодавчо визначеним нормам;
- недосконалість законодавчої бази щодо регулювання інвестиційної діяльності в інноваційній сфері;
- обмежені можливості отримання венчурного фінансування;
- відсутність чіткої схеми виконання умов та інституційного забезпечення грантового фінансування;
- орієнтація банківського сектору лише на коротко- та середньострокове кредитування;
- низький рівень і некоординованість залучення іноземних і вітчизняних інвестицій.

Таким чином, шляхами подолання виявлених проблем фінансового забезпечення інноваційного розвитку та створення сприятливих умов активізації такої діяльності можуть стати наступні кроки.

Фінансування інноваційної діяльності підприємств за рахунок коштів державного бюджету і бюджетів органів місцевого самоврядування доцільно здійснювати не лише у формі прямих бюджетних асигнувань, але й субвенцій, субсидій та інших цільових адресних надходжень.

З метою фінансової підтримки малого інноваційного підприємництва, здійснення реального стартового фінансування інноваційних проектів і створення малих інноваційних підприємств доцільно утворювати спеціальні державні або муніципальні позабюджетні фонди, а також венчурні фонди. Останні можна утворювати для здійснення ризикових інвестиційних проектів у формі комерційних організацій (акціонерних товариств або господарських товариств) за рахунок часткової участі організацій і підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність, банків та інших фінансових інститутів, що спеціалізуються на інвестиціях, в акціонерному капіталі підприємств.

У національному податковому законодавстві слід передбачити звільнення розробників і виробників інноваційної продукції (товарів, послуг), які беруть участь у виконання державних замовлень у рамках цільових інноваційних програм і проектів, від податку на додану вартість у межах строків, пов'язаних із розробкою, освоєнням, виробництвом і поставкою інноваційної продукції.

Кабінету Міністрів України слід суттєво прискорити формування національної інноваційної системи.

Тільки системний підхід до значного покращення механізму державного регулювання інноваційної діяльності підприємств дозволить ввійти нашій країні до числа розвинутих країн світу. І це під силу новому керівництву нашої країни.

Зрозуміло, що наведені пропозиції щодо покращення інноваційної діяльності на рівні підприємств не вичерпують вирішення усього комплексу питань, які є актуальними для гос-

подарюючих суб'єктів. Цей процес є нескінченним і тому слід продовжити роботу щодо пошуку нових шляхів посилення державного впливу на інноваційний розвиток підприємств.

Література

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 №1560-ХІІ (зі змінами станом на 25.12.2008) // www.zakon1.rada.gov.ua.
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 №40-IV (зі змінами станом на 25.03.2005) // www.zakon1.rada.gov.ua.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 10.02.1995 №95-ВР (зі змінами станом на 09.02.2006) // www.zakon1.rada.gov.ua.
4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 №2623-ІІІ (зі змінами станом на 09.02.2006) // www.zakon1.rada.gov.ua.
5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 №991-ХІV (зі змінами станом на 12.01.2006) // www.zakon1.rada.gov.ua.
6. Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи: Спецпроект розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та інновацій. — Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=226&id=1533>.
7. Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави: Указ Президента України від 20.04.2004 №454/2004 // www.zakon1.rada.gov.ua.
8. Андрощук Г. О. Еннан Р. Є. Інноваційна політика Європейського Союзу // Наука та інновації. — 2009. — Т.5. — №5. — С. 85—97.
9. Бояринова К. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2009. — № 4. — С. 32—38.
10. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2009. — №1. — С. 36—44.
11. Інноваційна діяльність в Україні: монографія / [Гуржій А. М., Каракай Ю. В., Петренко З. О. та ін.]. — К.: УкрІНТЕІ, 2007. — 144 с.
12. Єрмошенко М. М. Проблеми державного регулювання інноваційного розвитку підприємств і шляхи їх розв'язання // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — №3. — С. 45—54.
13. Точиліна І. В. Вплив пільгового оподаткування інноваційної діяльності на доходи бюджету // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — №3. — С. 227—236.
14. Виконання наукових та науково-технічних робіт за 9 місяців 2008 року [Електронний ресурс]: експрес випуск // Офіційний сайт Державного комітету статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Статтю подано до редакції 25.05.11 р.